

AMERİKA BİRLEŞİK DEVLETLERİ'NİN GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİ (GSP) VE TÜRKİYE'NİN DURUMU

Mehmet TIĞLI (*)

ÖZET

Genel Preferanslar Sistemi, gelişmiş ülkeler tarafından geliştirmekte ya da az gelişmiş ülkelerin ihracatını özendirmek ve bu ülkelerin sanayileşmelerini, büyümelerini hızlandırmak gibi amaçlarla uygulanan bir düzenlemedir. Bu düzenlemeye göre gelişmiş bu ülkelerin ithalatlarında belli sınırlar çerçevesinde gümrük tarifesi uygulanmaz ya da düşük orantılı tarifeler uygulanır. En fazla preferans veren A.B.D.'nin Genel Preferanslar Sisteminden yararlanmanın birtakım koşulları mevcuttur. Ancak yararlanma hakkının kaybedilmesine neden olacak durumlar da sistem tarafından ortaya konulmuştur. Türkiye'nin GSP kapsamında A.B.D.'ye yapmış olduğu ihracat yıldan yıla artmıştır. Fakat bu artış adı geçen koşulların tam olarak sağlanamaması nedeniyle çok tatmin edici rakamlara ulaşmamıştır. Bu olumsuzluğun ortadan kaldırılması ve bu sistemden verimli olarak yararlanılması ancak bir dizi önlem sayesinde gerçekleşebilecektir. Çünkü bu önlemler alındığı takdirde Türkiye diğer ülkeler karşısında büyük bir rekabet avantajı elde edebilecektir.

GİRİŞ

GSP (Genel Preferanslar Sistemi) geliştirmekte olan ülkelere yapılan ithalatta, tek taraflı olarak yani mukabil ödün talep etmeksizin tercihli gümrük tarifelerinin uygulanmasıdır (Elitok: 29).

Bir başka deyişle GSP, geliştirmekte olan ülkelerin bazı ihracat mallarına gelişmiş ülkeler tarafından karşılıksız ve ayırım gözetmeksizin imtiyaz tanınmasına imkan sağlayan bir düzenlemedir. GSP gelişmiş ülkelerin az gelişmiş ülkelere ithal ettikleri ürünlere belli sınırlar içinde gümrük tarifesi uygulamalarını ya da düşük orantılı tarifeler uygulamalarını öngörür (Öcal, Oktay ve diğerleri, 1989). GSP'nin felsefesi bir yardım olmayıp ticaret liberalizasyonu ile ekonomik açıdan kendi kendine yeterliliklerini sağlayan bir girişimdir (Ghatterjee, 1989: 45-64) Kısaca GSP geliştirmekte olan ülkelerin lehine bir düzenlemedir.

Bu çalışmada A.B.D.'nin Genel Preferanslar Sistemi hakkında bilgi verildikten sonra Türkiye'nin bu ülkeye GSP kapsamında yaptığı ihracat ve alınması gereken önlemler kısaca incelenmecektir. Çalışmada sadece A.B.D. Genel Preferanslar Sisteminin incelenmesinin nedeni bu ülkenin en fazla preferans veren ülke olmasıdır.

(*) Arş.Gör. Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. İşletme Bölümü.

1. GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİ'NİN TARİHÇESİ:

GSP kavramı ilk olarak 1964 yılında A.B.D. Ticaret ve Gelişme Konferansı'nda (UNCTAD) önerilmiştir (Clark, 1991: 829-839) UNCTAD Özel Komitesi'nin GSP üzerine aldığı tavsiye kararları, Ticaret ve Kalkınma Konseyi tarafından 13 Ekim 1970 tarihinde kabul edilmiştir (Karluk, 1990: 165) 1971 yılından itibaren birçok sanayileşmiş ülke GSP'yi kabul ederek yürürlüğe koymuştur. GSP'yi ilk uygulayanlar eski adıyla Avrupa Ekonomik Topluluğu ülkeleri ve Japonya başlamıştır. A.B.D.'nin 1976 yılı GSP ithalatı parasal olarak 3.2 milyar dolar olarak gerçekleşirken bu rakam 1988 yılında 18.4 milyar dolara ulaşmıştır.

1990 yılı itibariyle 27 ülke GSP vermektedir (Mc Laughlin, 1990: 24-26). En çok rağbet gören A.B.D. Genel Preferanslar Sistemi'nden yararlanan ülke sayısı ise 140'tır. GSP'nin ilk dönemlerinde GSP'den yararlanan ülkelere, Dört Kaplan olan Singapur, Tayvan, Hong Kong ve Güney Kore de dahil iken ekonomik yapılarının belli bir gelişmişlik düzeyine ulaşmaları nedeniyle listeden çıkarılmışlardır (Bakır, 1988: 23). Ayrıca, daha önce GSP'den yararlanan Doğu Almanya, 1990 yılında Batı Almanya ile birleşmesi sonucunda bu hakkını kaybetmiştir (UNCTAD, 1994: 10).

Bunların AET 1979 yılından itibaren en az gelişmiş ülkeler için özel tercih tarifeleri yürürlüğe koymuştur. Japonya ise bu uygulamaya 1980 yılında başlamıştır. A.B.D. GSP'sinden geliştirmekte olan ülkelere yüksek gelire sahip ülkeler daha fazla yararlanırken, Japonya GSP'sinden ise daha az gelirli ülkeler yararlanmaktadır (Clark, 1990: 217-224). GSP yoluyla ithalat yapan ülkelerin ithalat rakamları GSP vermeyen ülkelere göre daha hızlı artmıştır. Buna karşılık GSP'den yararlanan ülkelerin ihracatları da artmıştır (Mac Phee ve Oguledo, 1991: 19-26). Dört Kaplan olarak bilinen Singapur, Güney Kore, Hong Kong, Tayvan'ın ulaştıkları yer bugün GSP'nin başarısının kanıtı olmuştur.

Halen şu ülkeler GSP kapsamında preferans vermektedir: A.B.D., Avrupa Birliği ülkeleri, Avustralya, Avusturya, Bulgaristan, Çekoslovakya, Finlandiya, İsveç, İsviçre, Japonya, Kanada, Macaristan, Norveç, Polonya, Rusya, Yeni Zelanda. Bu ülkelere Avrupa Birliği ülkeleri, Bulgaristan ve Macaristan Türkiye'ye preferans vermemektedir.

2. GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİ'NİN AMAÇLARI:

- Gelişmekte olan ülkelerin ihracattan elde ettiği gelirleri arttırmak. Çünkü GSP ihracatı arttırıcı bir özendirmedir.

- Gelişmekte olan ülkelerin sanayileşmelerini teşvik etmek ve çabuklaştırmak. Özellikle GSP kapsamındaki ürünlerin üretimine dönük yarıırımlara girişilmesi sanayileşmeye ivme kazandırır.

- Gelişmekte olan ülkelerin büyümelerini hızlandırmak. Çünkü GSP olanağı ile oluşan üretim kapasitesindeki ve dolayısıyla ulusal gelirdeki artış, büyümeyi hızlandırıcı bir rol oynamaktadır.

3. A.B.D. GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİ'NDEN YARARLANABİLMENİN KOŞULLARI

Amerika Birleşik Devletleri'nin uyguladığı GSP'den yararlanabilmenin koşulları şunlardır.

- İhracatçının ülkesi GSP ülke listesinde yer alan gelişmekte olan ülkelere biri olmalıdır. A.B.D. GSP listesinde 1994 yılı itibariyle 140 ülke yer almaktadır.

- İhraç edilecek ürün A.B.D.'nin GSP ürün listesinde bulunmalıdır. A.B.D.'nin GSP ürün listesinde 1994 yılı itibariyle 4400 madde yer almaktadır. Listede birçok vergilendirilebilir işlenmiş ya da yarı işlenmiş ürün ayrıca seçilmiş tarım, balıkçılık ve birincil endüstri ürünleri yer almaktadır. Listede yer alan birçok ürün normalde gümrük vergisine tabi niteliktedir. 4400 kategori ürün A.B.D.'nin Armonize sistemi kabul etmesinden önceki tarife cetvelinin (TSUS) 5 hanesi ile tanımlanan ürünlerdir (Karluk, 1990: 167). A.B.D.'nin GSP kapsamındaki ürün listesinde tekstil, hazır giyim ürünleri, cam eşya, saat, bazı ayakkabı tipleri, demir ve çelik ürünleri hariç tutulmuşlardır (Erem, 1988: 245). Bunun nedeni A.B.D.'nin bu sektörlerdeki sanayicilerini korumak istemesidir.

- İhraç edilecek ürünler ihracatçının ülkesinde üretilmiş olmalıdır (Erem, 1988: 244). Bunun için özel GSP Menşei Şahadetnamesi gereklidir. İngilizce karşılığı Generalized System of Preferences Certificate of Origin olan belge Form A olarak bilinmektedir.

- Gümrük muafiyetinden yararlanabilmek için GSP listesinde yer alan ürün Amerika Birleşik Devletleri'ne doğrudan sevk edilmiş olmalıdır. Yani ürün başka bir ülkede yüklenmişse o ülkede ticarete girmemelidir. Bütün hallerde fatura, konşimento ve diğer belgeler son varış noktası olarak A.B.D.'yi göstermelidir.

4. A.B.D. GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİ'NDEN YARARLANILMAYAN DURUMLAR:

4.1. Rekabet İhtiyacı Limitinin Aşılması:

GSM kapsamındaki bir üründe A.B.D. toplam ithalatının % 50'sinden fazlası tek bir ülkeden yapıyorsa, o ülke o ürün için GSP'den yararlanamamaktadır. 1988 yılında A.B.D.'nin Türkiye'den yaptığı kuru kayısı ithalatı, A.B.D.'nin bu malda toplam ithalatının % 67'sini oluşturmuştur. Türkiye'nin

kuyu kayısı ihracatı bu kurala uygun olmadığı için bu üründe ülkemize tanınan gümrük muafiyeti kaldırılmıştır. Aynı şekilde Türkiye'nin yaprak tütün ve benzin ihracatı da 1986 ve 1987 yılında GSP kapsamı dışında bırakılmıştır. Eğer sözkonusu ürün A.B.D.'de üretilmiyorsa o ürüne % 50 kuralı uygulanmaz. Ayrıca bir ürüne toplam A.B.D. ithalatının çok düşük olduğu durumlar için "de minimis" adı altında belirlenmiş bir dolar limiti uygulanmaktadır. A.B.D. toplam ithalatı bu değeri aşmayan ürünlere % 50 kuralını aşmış olsalar bile rekabet ihtiyacı limiti uygulanmamaktadır. Diğer yandan her takvim yılı için A.B.D.'nin parasal gayri safi ulusal gelirindeki değişikliğe oranlama ile yıllık olarak bir "Dolar Değeri" belirlenir. Bu rakam izleyen yılın başına kadar bilinmemektedir. Bu rakama bağlı olarak rekabet ihtiyacı limitlerinin uygulanmasına ise izleyen takvim yılının 1 Temmuz'undan itibaren başlanır. Örneğin 1987 yılı için bu değer 76.1 milyon dolar olmuştur. 1988 yılının Temmuz ayından itibaren bu değerden daha fazla ithal edilmiş olan ürünlerin sözkonusu ülkeden gümrüksüz ithaline son verilmiştir. 1991 yılı için ise bu rakam 94.6 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. Rekabet ihtiyacı limitine ulaşılır veya bu limit aşırsa ilgili üründe sözkonusu ülke GSP'den yararlanmaya devam eder. Ancak gelecek takvim yılının 1 Temmuz'unu geçmeyecek biçimde GSP dışı bırakılması gerekir. Bir ürünün ilgili ülkeden A.B.D. tarafından yapılan ithalatı izleyen yıl içinde rekabet ihtiyacı limitinin altına düşerse yeniden GSP'den yararlanma hakkı tanınır.

4.2. Yeterlilik Düzeyine Ulaşılması:

A.B.D. Başkanı yetkisini kullanarak, bir ülkenin gelişmişlik düzeyini, belli bir ürünlerdeki rekabet gücünü, ticaret, yatırım, sosyal haklara ilişkin uygulamalarını ve A.B.D. ile ekonomik ilişkilerini gözönünde bulundurarak, o ülkenin belli bir ürün grubu ihracatını yeterlilik düzeyine ulaştığı gerekçesiyle GSP kapsamından çıkarabilmektedir. Yeterlilik Başkan tarafından üç şekilde uygulanır:

- Yıllık incelemelerde ilgili taraflarca yapılan başvurular gözönüne alınarak
- GSP programından yararlandırılmalarına karar verilen ürünlerden bu ülkelerin yararlanmaları hariç tutularak
- Spesifik ürünlerde GSP statüsünün iadesi için uygun bulunan ülkelere bazıları dahil edilmeyerek

Ayrıca kişi başına düşen ulusal geliri 8500 Dolarlık tavanı aşan ülkeler için, doğrudan GSP kapsamından çıkartılma tedbiri uygulanmaktadır.

4.3. Katma Değer Limiti:

Bir ürünün GSP kapsamına girebilmesi için, değerinin en az % 35'inin o ürünü ihraç eden ülke kaynakları tarafından yaratılmış olması gerekmektedir. Satıcı ülkede üretilen malzemelerin maliyetinin ya da değerinin yarısı ve doğrudan işleme maliyetleri A.B.D.'ye girişte ürünün değer biçilen değerinin en az % 35'ine eşit olmalıdır. GSP kapsamındaki ürünlerin ulaşımına ait yükleme ve diğer maliyetler ürünün değerine dahil edilmemektedir. Doğrudan işleme maliyetleri içinde sözkonusu ürünün geliştirilmesi, üretimi ya da montajında doğrudan yer alan ve bunlara mantıklı olarak tahsis edilebilen işçilik maliyetleri, kalite kontrol maliyetleri, amortismanlar vb. yer almaktadır.

4.4. Yönetmelik Eksiklikler:

Bir ürünün GSP kapsamına girmesi doğrudan gümrük muafiyetinden yararlanılacağı anlamına gelmez. GSP'den yararlanabilmek için A.B.D. mevzuatına uygun başvurunun yapılması gerekir. Başvuruda bulunulmayan ya da eksik olan başvurulara ait ürünler GSP kapsamında gümrük muafiyetinden yararlanamazlar.

4.5. Diğer Durumlar:

Amerika Birleşik Devletleri Ticaret Temsilcilięi'nin 11 Şubat 1986 tarihli yönetmeliğinde, GSP'den yararlanabilecek ülke ve ürünlerin belirlenmesi ile ilgili olarak tek taraflı karar almada esas teşkil edecek konular daha da genişletilmiştir. Örneğin bir gelişmekte olan ülkenin GSP'den yararlandırılması konusunda o ülkenin hizmet ticaretine uyguladığı engellemeler, yabancı sermaye yatırımlarına izinde çıkarılabilecek güçlükler, patent, marka ve telif hakları dahil fikri mülkeyet haklarının korunması ve yabancılara da bu hakların tanınması konusunda ve işgücüne uluslararası planda tanınan hakları kendi işçilerine de tanımak için önlemler alıp almadığı gibi mal ticareti ile direkt ilgisi olmayan konuların dahi kriter olarak gözönünde bulundurulacağı açıklanmıştır.

A.B.D. özel sektör firma ve kuruluşları, gelişmekte olan ülkelere karşı ya da bazı ürün gruplarının GSP statüsünden çıkartılması konularında, A.B.D. Ticaret Temsilcilięi'ne soruşturma veya yıllık inceleme başvurusu yapabilmektedirler. 1 Nisan 1988 tarihli GSP uygulaması ile ilgili açıklamalarda, 1988 yılı için GSP toplam ithalatının 171 milyon dolarlık bölümü de A.B.D.'li firma ve kuruluşlar tarafından talep edildiği için GSP kapsamından çıkarılmıştır. GSP konusunda inceleme sonucuna esas oluşturan hükümler A.B.D. Ticaret Temsilcilięi tarafından verilmekte olup, başkan tarafından da bağlayıcı hükümler getirilebilmektedir.

5.A.B.D.'NİN GENEL PREFERANSLAR SİSTEMİNE YÖNELTİLEN ELEŞTİRİLER:

GSP'nin tarife ödünlerini küçük kotalar içindeki ihraç ürünlerine tanıması geliştirmekte olan ülkeler açısından olumsuzdur.

- A.B.D. GSP kapsamında preferans verdiği ülkeler yüksek gelire sahip geliştirmekte olan ülkelere oluşmaktadır. Bu nedenle zayıf ülkelerin pazar payları GSP'den yararlanan daha zengin ülkeler tarafından paylaşılmaktadır (Mc Phee ve Rosenbaum, 1989: 105-125).

- Eğer GSP'nin amacı geliştirmekte olan ülkelerin ticaret yoluyla özendirilmesi ise, bu durumda geliştirmekte olan ülkelerin bütün ihraç ürünlerine GSP'nin uygulanması gerekmektedir (Clark, 1990: 217-224).

- GSP'nin belli bir zaman dilimi yerine sürekli olarak uygulanması geliştirmekte olan ülkeler için daha olumlu olacaktır.

6. TÜRKİYE'NİN GSP KAPSAMINDA A.B.D.'YE OLAN İHRACATI:

Türkiye, A.B.D. ile olan GSP kapsamındaki ihracatında yıldan yıla artış göstermektedir.

Türkiye'nin 1980 yılında GSP'den yararlanan ihracatı 4.5 milyon dolar olarak gerçekleşirken, bu rakam 1987 yılında 53 milyon dolara yükselmiş, 1990 yılında 112 milyon dolar, 1991 yılında 101.6 milyon dolar, 1992 yılında ise 164 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir. 1993 yılının Ocak-Ekim döneminde gerçekleşen rakam ise 251.9 milyon dolardır. Rakamlar bir artışı ifade etse de aslında Türkiye'nin A.B.D.'ye olan toplam ihracatı içinde GSP kapsamındaki ihracatının payı düşüktür. Örneğin 1987 yılında A.B.D.'nin Türkiye'den toplam ithalatı 897 milyon dolar olarak gerçekleşmişken, bu rakam içinde GSP'den yararlanan kısım 53 milyon dolardır (Uluğbay, 1988: 1-3). 1993 yılında Türkiye'nin A.B.D.'ye olan toplam ihracatı 986 milyon dolar iken, Ocak-Ekim dönemi GSP ihracatı 251.9 milyon dolardır. Bunun yanında, Türkiye rekabet ihtiyacının aşılması ve yönetsel eksiklikler nedeniyle gümrük muafiyetinden tam olarak yararlanamamaktadır. Ayrıca Türkiye'nin GSP kapsamında ihraç ettiği ürünlerin sayısı konusunda da bir artış görülmesine karşılık bu durum aslında yeterli değildir. 1983 yılında 178 ürün GSP kapsamında A.B.D.'ye ihraç edilirken, bugün bu sayı yaklaşık 300'e ulaşmıştır. Ancak A.B.D.'nin GSP listesinde yer alan ürünlerden 2209'u Türkiye'de üretilmesine rağmen GSP kapsamında ihracatı yapılmamaktadır. Her yıl çok az ürün için başvuru yapılmakta ve bu başvuruların büyük çoğunluğu kabul edilmektedir. Örneğin 1991 yılında 12 ürün için yapılan başvurunun 10'u kabul edilmiştir. Ancak önemli olan başvurunun kabul oranının fazla olması değil birçok ürün için başvuruda bulunabilmektir.

Türkiye'nin Amerika Birleşik Devletleri tarafından uygulanan GSP'den verimli olarak yararlanması için bir dizi önleme gereksinim vardır. Bunların birincisi GSP'nin herşeyden önce haberdar olmayan kişilere duyurulmasıdır. Yapılacak duyurularla beraber, GSP kapsamında ihracat yapmak isteyenlere GSP konusunda eğitim seminerleri düzenlenmelidir. GSP kapsamındaki ihracatta büyük kayıplara yol açan bilgi eksikliği rekabet ihtiyacının aşılması, yönetsel eksiklikler gibi durumlara neden olduğu için verilecek eğitimle olumsuzluklar en aza indirgenecektir. Bunlardan başka alınacak bir diğer önlem GSP kapsamında preferans veren ülkelerin kotalarını doldurabilmek için üretime dönük yatırımların artırılmasıdır. Ayrıca GSP listesinde yer aldığı halde ihracatı gerçekleştirilmeyen mevcut ürünlerin standartları gelişmiş ülkelerin düzeyine çıkarılmalıdır. Bir diğer önlem ise GSP ürün listesinde yer alıp da Türkiye'de üretilmeyen ürünlerin uygun görüldüğü takdirde yapılacak yeni yatırımlarla Türkiye'de de üretilip GSP kapsamında ihraç edilmesidir. Çünkü belli bir yeterliliğe ulaşan ülkelerin GSP'den yararlanma haklarının alınmasıyla o ülkelerin pazar paylarını elde edebilme olanağı doğmaktadır.

Alınacak bu tür önlemler, Türkiye'nin GSP'den daha fazla yararlanmasını sağlayacak ve ülkenin dış ticaret dengesinin daha sağlıklı bir duruma kavuşturulmasına büyük katkılarda bulunacaktır.

SONUÇ

Bu çalışmada, GSP kavramına, tarihçesine ve başvurulma amaçlarına yer verildikten sonra A.B.D.'nin uyguladığı GSP hakkında bilgi verilmiştir. Bu bağlamda A.B.D.'nin genel preferanslar sisteminden yararlanabilmenin koşulları, yararlanılamayan durumlar ve bu ülkenin genel preferanslar sistemine yöneltilen eleştiriler açıklanmıştır. Çalışmanın son bölümünde ise Türkiye'nin GSP kapsamında A.B.D.'ye yapmış olduğu ihracat bazı rakamların ışığında incelenmiştir:

Türkiye geliştirmekte olan bir ülke olarak ihracatını arttırmak ve sanayisinin gelişimini hızlandırmak zorundadır. Bunu gerçekleştirebilecek araçların en önemlilerinden birisi genel preferanslar sistemidir. Bugüne kadar birçok ülke bu sistemin etkisiyle ihracatlarını arttırarak gelişmişlik düzeylerini yükseltmiştir. Türkiye en fazla ülkeye preferans veren A.B.D. GSP listesinde yer alan ürünlerin yaklaşık yarısını üretmesine karşın bu ürünlerin ihracatı için yapılan başvurular oldukça yetersizdir. Bu olumsuzluğu ortadan kaldırmak için GSP hakkında bilgilendirme ve özendirme sürecini hızlandırmak, GSP'ye dönük yatırımlar gerçekleştirmek, ürün standardizasyonunu meydana getirebilmek gibi girişimlerin zaman kaybedilmeden uygulamaya konulması gerekmektedir. Çünkü genel preferanslar sisteminden yararlanmak için geliştirmekte olan ülkeler arasında büyük bir rekabet söz konusudur. Bu rekabet ortamından başarıyla çıkılması da alınacak önlemlerin sonucunda gerçekleşebilecektir.

SUMMARY

Generalized System of Preferences is an implementation in which the industrialized countries grant customs exemption or low rate tariffs to certain products imported from the developing/less developed countries to help increase the exports of those countries and to encourage the industrialization of them. USA which is the country that gives the most preferences, applies these preferences under some circumstances. The reasons for losing these preferences is also defined by this system.

With the use of GSP the export volume of Turkey to USA has increased year by year. Unfortunately, since Turkey has not been able to fulfill the circumstances administered by GSP, the export volume of Turkey is not as satisfactory as it should be. In order to prevent this unfortunate situation, it is compulsory for Turkey to take some precautionary measures. For this reason, as long as Turkey takes these measures, She will gain a competitive advantage against other countries which are using GSP as well.

KAYNAKÇA

- BAKIR, A.Fikri.; "Genel Preferanslar Sistemi, ABD Uygulaması ve Türkiye", *Dış Ticaret Forum Dergisi* (Eylül 1988).
- CHATTERJEE, S.K.; "Forty Years of International Action for Trade Liberalization", *Journal of World Trade*, Vol. 23, No. 4, (August 1988).
- CLARK, Don P.; "Measurement of Trade Concentration Under the United States Generalized System of Preferences Scheme", *Journal of Developing Areas*, Vol. 24, No.2, (January 1990).
- CLARK, Don P.; "Trade Versus Aid: Distribution of Third World Development Assistance", *Economic Development and Cultural Change*, Vol. 39, No.4, (July 1991).
- ELITOK, Hülya.; *Dış Ticaret Sözlüğü*, IGEME Yayınları.
- EREM, Tunç.; "The Future of World Trade and International Marketing in the 1990's: New Export Strategies, Problems and Potential Markets", *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Vol. 5, No. 1-2, 1988.
- "Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi", *Metal Maden Türkiye İhracat Dergisi*, Yıl. 3, Sayı: 18, (Kasım-Aralık 1993).
- Genelleştirilmiş Preferanslar Sistemi (GSP) Kılavuzu, IGEME Yayınları, Ankara, 1991.

KARLUK, Rıdvan.; Dünya Ekonomisinde Uluslararası Ekonomik Kuruluş ve Birleřmeler, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul, 1990.

Mc Laughlin, Dave.; "GSP: Engine of Development", Global Trade, Vol. 110, No. 10, (October 1990).

Mac Phee, Craig R.; Victor Lwuagwu Oguledo. "The Trade Effects of the U.S. Generalized System of Preferences", Atlantic Economic Journal, Vol. 19, No. 4, (December 1991).

Mac Phee, Craig R.; David J. Rosenbaum. "The Asymmetric Effects of Reversible Tariff Changes Under the United States GSP", Southern Economic Journal, Vol. 56, No. 1, (July 1989).

ÖCAL; Tezer, Ertan Oktay ve Diğerleri.; Ansiklopedik Ekonomi Sözlüğü, Verso Yayınları, 1989.

Türkiye'nin GSP Kapsamında ABD'ye İhracatı ve Yeni İmkanlar, IGEME Yayınları, Ankara, 1989.

ULUĞBAY, Hikmet.; "ABD'nin Genel Preferanslar Sistemi  er evesinde Türkiye'den İthalatı", Dış Ticaret Forum Dergisi, (Mayıs 1988).

UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development) Generalized System of Preferences Scheme of the United States of America Amendment, 23 March 1994, USA.